

**STRATEŠKA STUDIJA UTJECAJA NACRTA
PRIJEDLOGA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA
OPĆINE MURTER - KORNATI 2016.-2021. NA
OKOLIŠ**

-NETEHNIČKI SAŽETAK-

EKOINVEST

studen 2017.

Naručitelj:	Općina Murter-Kornati, Butina 2, 22243 Murter		
Izvršitelj:	Eko Invest d.o.o., Draškovićeva 50, 10 000 Zagreb		
Vrsta Dokumentacije:	STRATEŠKA STUDIJA UTJECAJA NACRTA PRIJEDLOGA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPĆINE MURTER-KORNATI 2016.-2021. NA OKOLIŠ		
Voditelj izrade studije:	Dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh, dipl.ing.građ.		
EKO INVEST d.o.o.	Dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh, dipl.ing.građ.		Poglavlja: 1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 3., 4.2.4., 4.2.6., 4.2.10., 4.3., 6., 8., 9., 10.2., 11., 12.1.1.
	Marina Stenek, dipl.ing.biol., univ.spec.tech.		Poglavlja: 4.2.8., 4.2.9., 6., 8., 10., 10.1., 10.2., 12.1., 12.1.1.
	Bojana Nardi, prof.		Poglavlja: 1., 2.1., 2.2., 2.3., 3., 14.
	Vesna Marčec Popović, prof. biol. i kem.		Poglavlja: 4.2.5., 6., 8., 10., 10.1., 10.2., 12.1., 12.1.1.
	Ivan Mikolčević, mag.geogr.		Poglavlja: 4.1., 4.2.13., 4.2.15., 4.3., 6., 8., 10.2., 12.1.1.
	Suzana Horvat, mag.geogr.		Poglavlja: 3., 4.2.11., 4.2.12., 4.3., 5., 6., 7., 8., 10.2., 11., 12.1.1.,
	Matea Kalčiček, mag. oecol.		Poglavlja: 4.2.3., 4.2.5., 4.2.7., 4.2.10., 8., 10.2., 12.1.1.
Vanjski suradnici	Rozmari Batarelo, dipl.ing.kem.teh.		Poglavlja: 4.2.1., 4.2.2.

Direktorica

Bojana Nardi

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPĆINE MURTER-KORNATI 2016.-2021.	7
3. ODNOS RAZVOJNE STRATEGIJE S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM STRATEGIJAMA, PLANOVIMA I PROGRAMIMA	9
4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA NA PODRUČJU OBUHVATA RAZVOJNE STRATEGIJE..	10
5. VARIJANTNA RJEŠENJA	12
6. PREGLED MOGUĆIH UTJECAJA RAZVOJNE STRATEGIJE NA OKOLIŠ.....	14
7. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA.....	21
8. MJERE PRAĆENJA OKOLIŠA	24
9. ZAKLJUČAK.....	24

Popis kratica	
APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
ARKOD	Evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj
AZO	Agencija za zaštitu okoliša
BDP	Bruto domaći proizvod
CGO	Centar za gospodarenje otpadom
CLLD	Community Led Local Development= lokalni razvoj vođen zajednicom
CORINE	Coordination of Information on the Environment = program za koordinaciju informacija o okolišu i prirodnim resursima prema kojem je izrađena digitalna baza podataka (CORINE Land Cover) o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
DZS	Državni zavod za statistiku
FINA	Financijska agencija
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
GV	Granične vrijednosti
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
IBA	Important Bird Area= Ornitološki važna područja u Europi
IPA	Important Plant Areas = Botanički važna područja u Europi
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change = Međuvladin panel za klimatske promjene
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JU	Javna ustanova
LAG	Lokalna akcijska grupa
MZOE	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NP	Nacionalni park
OIE	Obnovljivi izvori energije
ONP	Okvirni nacionalni program za razvoj i infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

Popis kratica	
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
POVS	Područja očuvanja za vrste i stanište tipove
PPUO	Prostorni plan uređenja općine
PPPPO	Prostorni plan područja posebnih obilježja
PUO	Procjena utjecaja zahvata na okoliš
RegCM	Regional Climate Model =Regionalni klimatski model
ROO	Registar onečišćivača okoliša
SEEFCCA	South East European Forum on Climate Change Adaptation = Forum jugoistočne Europe za prilagodbu klimatskim promjenama
SPUO	Strateška procjena utjecaja na okoliš
ŠKŽ	Šibensko-kninska županija
SWOT	Analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
UO	Upravni odjel
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda

1. UVOD

Strateška procjena (u daljnjem tekstu: SPUO) je postupak kojim se procjenjuju u najranijoj fazi, vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi, koji mogu nastati provedbom Strateškog plana razvoja Općine Murter-Kornati 2016.-2021. (u daljnjem tekstu: Razvojna strategija). Postupak SPUO uključuje određivanje sadržaja strateške studije, izradu strateške studije i ocjenu cjelovitosti i stručne utemeljenosti strateške studije, postupak davanja mišljenja povjerenstva, postupak davanja mišljenja tijela i/ili osoba određenih posebnim propisima te mišljenja tijela jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave i drugih tijela, informiranje i sudjelovanje javnosti, postupak davanja mišljenja županijskog odjela nadležnog za poslove zaštite okoliša te postupak izvješćivanja nakon donošenja Razvojne strategije.

Strateška studija je stručna podloga koja se prilaže uz Razvojnu strategiju i obuhvaća sve potrebne podatke, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Strateškom studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi, koji mogu nastati provedbom Razvojne strategije, uzimajući u obzir njene ciljeve, mjere i prostorni obuhvat. Namjera je osigurati da posljedice po okoliš i zdravlje ljudi provedbe Razvojne strategije budu ocijenjene za vrijeme njihove pripreme, prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak donošenja. Postupak provedbe SPUO također pruža priliku dionicima da sudjeluju u postupku, a osigurava se i informiranje i sudjelovanje javnosti za vrijeme postupka donošenja odluka. Nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenje odluka.

Strateškom studijom predlažu se mjere kojima bi se identificirani vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi mogli pravovremeno spriječiti, smanjiti i/ili ublažiti, te smjernice čijom se integracijom u Razvojnu strategiju pridonosi poboljšanju postojećeg stanja u okolišu, kao i održivoj provedbi planiranih ciljeva. Propisuju se i mjere za praćenje stvarnih utjecaja provedbe Razvojne strategije, s ciljem potvrde njene pravilne provedbe naspram ciljeva zaštite okoliša.

Izrađivač Razvojne strategije je društvo Jelić konzalting d.o.o., Frana Supila 12, 51 000 Rijeka, dok postupak strateške procjene provodi Jedinstveni upravni odjel Općine Murter-Kornati. Izrađivač Strateške studije je Eko Invest d.o.o. iz Zagreba koja posjeduje Rješenje MZOE o suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša i izradu strateških studija.

Postupak SPUO provodi se temeljem odredbi *Zakona o zaštiti okoliša* (NN 80/13, 78/15) i *Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš* (NN 3/17). Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja Strateškog plana razvoja Općine Murter-Kornati 2016.-2021. na okoliš donesena je 2. ožujka 2017. god. Odlukom je određen redoslijed radnji koje će se provesti u sklopu postupka. Prije započinjanja postupka strateške procjene utjecaja Strategije na okoliš (članak 26., stavak 2, Zakona o zaštiti prirode), Ministarstva zaštite okoliša i energetike, Klasa: UP/I 612-07/17-71/07, Ur. broj: 517-07-2-1-17-4 od 30. siječnja 2017., proveden je postupak Prethodne ocjene prihvatljivosti na ekološku mrežu kao samostalan postupak, čime je utvrđeno je da je Razvojna strategija prihvatljiva za ekološku mrežu, odnosno da nije potrebno provesti postupak glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Tijekom postupka određivanja sadržaja strateške studije zatražena su mišljenja tijela o sadržaju Strateške studije na osnovu kojih je određen sadržaj Studije i donesena Odluka o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Strateškog plana razvoja Općine Murter-Kornati 2016.-2021., 19. travnja 2017. god. (Klasa: 612-07/17-01/03, Ur. broj: 2182/18-03/1-17-7). Sukladno članku 9. stavak

4. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš nadležni Jedinostveni upravni odjel organizirao je 11. travnja 2017. godine javne konzultacije u svrhu usuglašavanja mišljenja o sadržaju strateške studije i utvrđivanja konačnog sadržaja strateške studije o čemu je obavijest objavljena na internetskoj stranici Općine Murter-Kornati. Javnost je o postupku određivanja sadržaja informirana Odlukom o izradi i određivanju sadržaja strateške studije utjecaja na okoliš koja je objavljena na internetskim stranicama Općine Murter-Kornati. Mišljenja o sadržaju strateške studije s komentarima izrađivača Strateške studije tablično su prikazani u *Prilogu 16.7.* Obuhvat Razvojne strategije je cijelo administrativno područje Općine, uključujući i područje Nacionalnog parka Kornati, kojim upravlja Javna ustanova Nacionalni park Kornati, iz kojeg je razloga intervencije predložene na području Nacionalnog parka potrebno rješavati u suradnji između Općine i Javne ustanove.

2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA OPĆINE MURTER-KORNATI 2016.-2021.

Strategija razvoja Općine Murter-Kornati za razdoblje od 2016. do 2021. godine predstavlja najvažniji strateški razvojni dokument čiji je glavni cilj pronaći i uspostaviti optimalan model razvoja svih sastavnica društveno-gospodarskog razvoja Općine. Važnost lokalnog razvoja uključuje institucionalnu sposobnost za promicanje društveno – ekonomskog razvoja. Upravljanjem razvoja na razini lokalne uprave preuzima se odgovornost za definiranje i provođenje ciljeva kojima se ostvaruje decentralizacija, te konačno doprinosi regionalnom razvoju.

Svako područje, regija, grad ili općina imaju svoje specifičnosti i kao takve najbolje ih poznaju upravo lokalne vlasti te je s toga potrebno lokalne vlasti educirati o načinu planiranja razvoja i njegovom provođenju kako bi se mogli nametnuti kao nosioci razvoja. Razvojna strategija na taj način objedinjuje pristup planiranju kroz analizu interne i eksterne okoline, definiranje vizije, misije i ciljeva, formuliranje strategije, implementaciju strategije te kontrolu i evaluaciju, odnosno ocjenjuje mogućnosti i potrebe uzimajući u obzir ograničenja koja predstavljaju nacionalni i regionalni strateški dokumenti, te prostorni planovi.

Osnovni dijelovi Razvojne strategije tako sačinjavaju:

- 1) Analiza stanja – analiza najvažnijih područja općine, geografski položaj, demografska obilježja, prirodna obilježja i raspoloživi resursi, stanje okoliša i prirode, infrastruktura, stanje razvijenosti gospodarstva, tržište rada, turizam, poljoprivreda i šumarstvo, te prostornog uređenja i stanovanja.
- 2) Analiza razvojnih potreba i potencijala – SWOT analiza
- 3) Usklađenost s razvojnim politikama Europske unije, Republike Hrvatske i Šibensko-kninske županije
- 4) Vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, te baza projekata od važnosti za Općinu
- 5) Praćenje i vrednovanje Strategije
- 6) Okvir za financiranje javnih potreba

Predloženim strateškim okvirom (Tablica 1.) planira se razvoj područja kao cjeline unutar jasno definiranog vremenskog razdoblja. Definirana su 3 ključna strateška cilja, uz određene prioritete i mjere za postizanje ciljeva unutar svakog pojedinačnog strateškog cilja.

Tablica 1. Strateški okvir Razvoje strategije Općine Murter-Kornati

VIZIJA <i>Kontinuirani razvoj Općine Murter-Kornati utemeljen na poštivanju prirodnih i kulturnih bogatstava, održavanju tradicije i održivom gospodarstvu koji će osigurati visoku razinu kvalitete života po načelima održivog razvoja.</i>		
CILJ 1 Povećanje konkurentnosti	CILJ 2 Razvoj infrastrukture, očuvanje i zaštita okoliša	CILJ 3 Poboljšanje kvalitete života
PRIORITET 1.1 Unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje	PRIORITET 2.1 Unaprjeđenje komunalne i prometne infrastrukture	PRIORITET 3.1 Podizanje društvenog standarda i zdravstvene sigurnosti
PRIORITET 1.2 Jačanje MSP	PRIORITET 2.2 Unaprjeđenje zaštite okoliša i energetska učinkovitost	PRIORITET 3.2 Jačanje sustava organizacija civilnog društva
PRIORITET 1.3 Afirmacija i daljnji razvoj turističkih potencijala		

Za postizanje tri strateška cilja, provodit će se 27 mjera unutar 7 prioriteta, dok će se praćenje uspjeha provođenja osigurati na razini svake pojedine mjere putem indikatora i pokazatelja uspješnosti.

Konačno, Razvojna strategija objedinjuje bazu od 55 projekata koji će se provoditi na prostoru Općine, a koji se nalaze u različitim fazama izrade, od projektne ideje do ishoda potrebnih dozvola.

Planirani projekti detaljnije opisani u poglavlju 2.3 studije *Baza projekata*, a njihovi utjecaji su uzeti u obzir i opisani u Poglavlju 10., odnosno *Prilogu 2. studije Analiza utjecaja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša*. Nalaze se u različitim fazama izrade, te su za potrebe strateške procjene razmatrani sa stajališta prostorne distribucije, tipologije, usklađenosti s prostorno-planskom dokumentacijom, te obvezom provedbe drugih postupaka procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. Sredstva za provedbu utvrđenih projekata osigurat će iz proračuna općine i regionalnih jedinica, fondova EU-a, državnih sredstava ili drugih fondova po potrebi.

3. ODNOS RAZVOJNE STRATEGIJE S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM STRATEGIJAMA, PLANOVIMA I PROGRAMIMA

Sukladno odredbama *Zakona o zaštiti okoliša* (NN 80/13 i 78/15), Uredbi o procjeni utjecaja na okoliš (NN 61/14 i 3/17), Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš (NN 3/17), Strateška studija procjenjuje i vertikalne i horizontalne odnose i usklađenost Razvojne strategije s ostalim relevantnim planovima, programima i strategijama, te način na koji su ciljevi zaštite i očuvanja okoliša i prirode uzeti u obzir pri izradi Razvojne strategije. U tu svrhu, i svrhu određivanja ciljeva zaštite okoliša strateške procjene, analizirani su dokumenti navedeni u nastavku, dok je sama analiza prikazana u studiji *Prilog 1. Dokumenti analizirani u svrhu određivanja ciljeva zaštite okoliša*.

Popis analiziranih dokumenata:

- Strategija regionalnog razvoja do kraja 2020. godine
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije
- Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. - 2020.)
- Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012.-2020.
- Strategija razvoja klastera u Republike Hrvatske 2011.-2020.
- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.
- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.
- Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske, 2009.
- Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske (konačan prijedlog, u proceduri donošenja)
- Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, 2005 – 2025.
- Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017. – 2022. godine i Odluka o donošenju Plana gospodarenja otpadom
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine
- Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2030. godine
- Program ruralnog razvoja 2014. – 2020.
- Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i Izmjena i dopuna Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske
- Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015.
- Strategija energetskeg razvitka Republike Hrvatske do 2020. i Prilagodba i nadogradnja Strategije energetskeg razvoja Republike Hrvatske
- Strategija upravljanja vodama, 2009.
- Plan upravljanja vodnim područjima 2016-2021.
- Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje 2014. – 2023.
- Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine
- Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske, 2013.
- Nacionalni strateški plan razvoja akvakulture Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.
- Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014.-2020.
- Razvojna strategija Šibensko-kninske županije 2011.-2013.
- Masterplan turizma Šibensko-kninske županije do 2020. godine
- Nacionalni program razvitka otoka
- Strategija razvoja održivog turizma na širem području Nacionalnog parka Kornati
- Plan upravljanja NP Kornati 2014.-2023.

4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA NA PODRUČJU OBUHVATA RAZVOJNE STRATEGIJE

Sukladno odredbama *Zakona o zaštiti okoliša* (NN 80/13 i 78/15), Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 3/17), kao i dospelim mišljenjima nadležnih tijela, Strateškom studijom izvršena je detaljna analiza postojećih podataka oko okolišu, za sve sastavnice okoliša i okolišna opterećenja, utvrđeni su trendovi i buduće stanje okoliša, u sklopu poglavlja 4. Strateške studije. Opisani su i trendovi razvoja glavnih gospodarskih sektora, kako si se identificirali pritisci koje ti sektori čine na okoliš. Strateškom je studijom nadalje posebna pažnja posvećena i socio-ekonomskoj analizi, s naglaskom na prirodna kretanja i dobnu strukturu stanovništva, kao i socio-ekonomske pokazatelje u odnosu na ostatak županije i u odnosu na državni prosjek.

Postojeći okolišni problemi identificirani analizama uključujući klasificirana sva stanja koja nisu pokazivala značajnije pozitivne trendove u postizanju dobre kvalitete određene sastavnice prikazani su u poglavlju 6. Strateške studije, odnosno u tablici niže (Tablica 2.).

Tablica 2. Utvrđeni postojeći okolišni problemi na području Općine Murter-Kornati

Sastavnice okoliša	Opis problema	Područje
Klima i klimatske promjene	-velika ugroženost od požara, posebno u ljetnim mjesecima -ugroženost od podizanja razine mora i poplava posebno negativno može utjecati na gospodarske aktivnosti	Obalni pojas
Tlo	-zbog specifičnosti krša, tla su osjetljiva na onečišćenja, konkretno na lokacije marina i odlagališta otpada -nepogodnost za obradu i poljoprivredno korištenje	Obalni pojas, Kornati
Vode	-mogući deficiti vode za vodoopskrbu stanovništva u ljetnim mjesecima -ograničeni vodni resursi predstavljaju jednu od prepreka intenzivnijem razvoju poljoprivrede i stočarstva -ovisnost o kapacitetima izvora s kopna	Općina
More	-ugroženost nekontroliranim nautičkim turizmom (otpad, fekalije, protuobraštajne boje, nepropisno sidrenje...)	Luke i nautička odredišta
Bioekološke značajke	-ugroženost morskih staništa i organizama razvojem turizma i intenziviranjem pomorskog prometa (unos stranih vrsta, kočarenje, sidrenje, otpad) -širenje alepskog bora uvjetuje postupni nestanak autohtone vegetacije te time i smanjenje bioraznolikosti u pogledu flore, zatim zakiseljavanje tla, kao i povećanje opasnosti od širenja požara -kontinuirano povećanje posjetitelja zaštićenim područjima -nepropisno sidrenje u zaštićenim područjima čime se degradira morski	Unutrašnjost otoka Murtera te obalni pojas i podmorje murterskog i kornatskog otočja

	okoliš	
Šume	-opasnosti od požara, posebno u ljetnim mjesecima	Unutrašnjost otoka Murtera
Kulturno-povijesna baština	-nedovoljno valorizirana i korištena kulturno-povijesna baština -pritisak na graditeljsku i arheološku baštinu od prekomjerne gradnje	Cjelokupno područje Općine
Krajobraz	-degradacija krajobraza nelegalnom ili neplanskom gradnjom, izgradnjom marina; kao rezultat požara -dijelovi zaštićenih područja opterećeni su utjecajem turizma	Područja naselja

Demografska i socio-ekonomska analiza	Opis problema	Područje
Dobna struktura	<ul style="list-style-type: none"> • poremećena dobna struktura stanovništva: <ul style="list-style-type: none"> – visok indeks starosti (odnos starog i mladog stanovništva 2011. godine bio je 160:100) i koeficijent starosti (32% stanovništva starije je od 60 godina), uz relativno nizak indeks vitalnosti (odnos rođenih i umrlih u razdoblju 2006.-2015. iznosio je 71:100) – evidentan trend intenziviranja prirodnog pada broja stanovnika u razdoblju 2013.-2015. (broj rođenih pao ispod 50 % broja umrlih) 	Cjelokupno područje Općine
Ekonomska aktivnost	<ul style="list-style-type: none"> • nepovoljna struktura ekonomske aktivnosti radno sposobnog i zaposlenog stanovništva: <ul style="list-style-type: none"> – nizak udio zaposlenih (34 %) uz visok udio neaktivnog stanovništva (52 %, od čega je 34 % umirovljenika) 	Cjelokupno područje Općine
Životni standard	<ul style="list-style-type: none"> • ispodprosječan iznos dohotka po stanovniku: <ul style="list-style-type: none"> – u razdoblju od 2010. do 2012. godine prosječni dohodak po stanovniku iznosio je 19 823 kn, odnosno 69 % državnog prosjeka 	Cjelokupno područje Općine

Sagledavanje mogućeg razvoja okoliša bez provedbe Razvojne strategije bitno je za razumijevanje doprinosa Strategije u zaštiti okoliša u odnosu na postojeću situaciju. U Poglavlju 4.3 Studije tablično su prikazani rezultati analize koji se temelje na ustanovljenim trendovima razvoja stanja pojedinih sastavnica okoliša tijekom dužeg vremenskog razdoblja, te stručnoj procjeni potencijalnih efekata u izostanku provođenja Razvojne strategije.

Iako Razvojna strategija po svojoj prirodi nije dokument koji sadržava prostornu komponentu planiranih intervencija, s obzirom na prostornu ograničenost Općine, razumno je pretpostaviti da će se najveći dio mjera, odnosno intervencija provoditi u naseljenom području Općine. Uzimajući u obzir područja koja već jesu pod turističkom eksploatacijom, kao i ona koja nude predispozicije za daljnji

razvoj dominantnog sektora razvoja, za potrebe ove strateške studije utvrđena su dva fokus područja na kojima će učinci provedbe Razvojne strategije biti najkoncentriraniji:

- Naselje Murter
- NP Kornati

5. VARIJANTNA RJEŠENJA

Strateška procjena utjecaja Razvojne strategije predviđa i razmatranje razumnih varijanti predložene Razvojne strategije, uz objašnjenja zašto se iste ne smatraju najpovoljnijima za okoliš. Strateškom se studijom dakle procjenjuju značajni učinci provedbe razumnih varijanti, temeljem dostupnih podataka, uzimajući u obzir generalne ciljeve i geografski opseg utjecaja Razvojne strategije, sa svrhom utvrđivanja optimalnog rješenja u kontekstu održivog razvoja. Pri razradi varijanti, u obzir su se uzimali i sljedeći faktori:

- Uvažavanje ciljeva i načela nacionalnih i županijskih strategija i politika;
- Uvažavanje prostorno-planskih odrednica za koji dokument je provedena strateška procjena utjecaja na okoliš i glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu;
- Uvažavanje prostornih obilježja područja kao odrednica na kojima će se temeljiti razvoj Općine;
- Uključivanje projekata od strateške važnosti za županiju ili pojedine jedinice lokalne samouprave, a za koje se ostvaruju financiranja iz europskih fondova;
- Plansko razdoblje provedbe Razvojne strategije.

Postoje različiti pristupi razmatranja varijanti te je u ovom slučaju, a temeljem analize izvršene za potrebe Razvojne strategije (poglavlje 13.1. Ekonomski potencijal i izazovi za razvoj Općine Murter-Kornati), odlučeno napraviti analizu utjecaja prioritizacije razvoja sektora za koje je utvrđen potencijal. Pri analizi utjecaja na okoliš, razmatrale su se:

1. Varijanta 1 - uzima u obzir ispunjenje strateških ciljeva na čitavom teritoriju Općine prioritizacijom razvoja turizma, koji je najperspektivniji sektor s dugogodišnjom tradicijom. Turistička ponuda uključivala bi značajnije povećanje smještajnih kapaciteta, diversifikaciju turističkih proizvoda, čime će Općina osigurati sredstva za daljnje investicije. Uzimajući u obzir plansko razdoblje, procjenjuje se da bi se u početnom periodu razvoj temeljio na prirodnim atrakcijama koje nudi NP Kornati i nastavku proizvoda „sunca i mora“, odnosno tamo gdje već postoje uvjeti.
2. Varijanta 2 – uzima u obzir ostvarenje strateških ciljeva na čitavom teritoriju Općine prioritizacijom razvoja poljoprivrede i stočarstva, grana koje su stoljećima prisutne na području Općine. Uzimajući u obzir nepovoljne pedološke i klimatske uvjete, te trenutno stanje poljoprivredne na području Općine, potrebna su znatna početna ulaganja kako bi se ostvarili prihodi koji bi mogli osigurati sredstva za daljnji razvoj Općine. S obzirom na dominantne kulture koje se uzgajaju na području Općine (masline, miješani trajni nasadi i voćne vrste), te trend opadanja proizvodnje, prihodi se mogu pospješiti udruživanjem u Zadruge, okrupnjavanjem parcela i sl. Najveći potencijal razvoja stočarstva nudi tradicionalno stočarstvo na Kornatima, gdje se nalaze i najveće količine krških pašnjaka. Ostvarivanje dobiti usmjerit će poljoprivrednu proizvodnju prema produktivnijim i učinkovitijim područjima. S druge strane, preusmjeravanjem smjera razvoja, rasteretit će se trenutno najopterećenija područja i resursi koji predstavljaju kupališni turizam.

3. Varijanta 3 – uzima u obzir uravnoteženi pristup temeljen na održivom razvoju, koji uključuje sva tri stupa, odnosno okoliš, društvo i gospodarstvo. Fokus je stavljen na optimiziranje predloženih mogućnosti uz ostvarivanje koristi za okoliš. Planirano provođenje projekata iz svih zastupljenih područja vodit će se uz napore da se ostvare koristi za ekologiju, čime će se stvoriti autohtona lokalna ponuda proizvoda, uz manje financijske investicije nego u Varijanti 1 i 2.

Glavni cilj usporedbi varijanti je dobiti uvid u kvantitetu i vrstu utjecaja koje bi sve varijante generirale na iste ciljeve zaštite okoliša. Načela triju varijanti preliminarno su testirane naspram određenih ciljeva zaštite okoliša, čime se dobio uvid u razlike u posljedicama po okoliš koje bi provedba svake od njih ostavila. Najpovoljnija varijanta postala je predmet daljnje procjene strateške studije, kako bi se omogućilo dublje razumijevanje potencijalnih kumulativnih učinaka, te određivanje mogućih mjera za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja njene provedbe, kao i mjera praćenja stanja okoliša.

Analiza varijanti prikazana je u Poglavlju 9.2. (Tablica 30. studije). Svaki projekt treba optimizirati okolišne, ekonomske i društvene interese, te smanjiti negativne posljedice provedbe te se zbog toga smatra, da će se osim uvažavanja sva tri stupa održivog razvoja, u Varijanti 3 negativni utjecaji biti svedeni na najmanju mjeru od sve tri razmatrane varijante. Imajući ovo u vidu, kao i činjenicu je ova varijanta financijski najodrživija, ista je odabrana za daljnje razmatranje.

6. PREGLED MOGUĆIH UTJECAJA RAZVOJNE STRATEGIJE NA OKOLIŠ

Ciljevi zaštite okoliša izražavaju željeni smjer promjene stanja, te se formiraju u odnosu na lokalne posebitosti i probleme. Oni predstavljaju osnovu za testiranje učinaka Razvojne strategije na okoliš, tj. analizom se promatra da li ciljevi Razvojne strategije doprinose postizanju odabranih ciljeva zaštite okoliša ili ne.

Ciljevi zaštite okoliša (Tablica 3.) određeni za stratešku procjenu izvedeni su iz dokumenata zaštite okoliša utvrđenih kroz dokumente na međunarodnoj razini, razini Europske unije, nacionalnoj i županijskoj razini, te iz pregleda postojećeg stanja i okolišnih problema identificiranih od ovlaštenika. Na temelju postojećih problema i njihovih vjerojatnih uzroka utvrđeni su i konkretni podciljevi. Kroz provedbu Razvojne strategije potrebno je djelovati upravo na postizanje podciljeva kako bi se smanjili negativni utjecaji na okoliš. Na temelju njih određeni su i indikatori zaštite okoliša, tj. kriteriji kojima se prati postizanje ciljeva i utjecaj plana na razvoj okoliša.

Tablica 3. Utvrđeni ciljevi zaštite okoliša strateške procjene

Ciljevi zaštite okoliša	Podciljevi	Sastavnica okoliša	Indikator
Održivo korištenje vodnih resursa	-Održivo korištenje pitke vode -Povećani stupanj uporabe recikliranih otpadnih voda	Vode Klima i klimatske promjene	-potrošnja pitke vode -broj projekata koji uključuju dodatne sustave vodoopskrbe
Sprečavanje onečišćenja mora	- smanjenje otpada u moru - sprečavanje ispuštanja kaljužnih voda u more - sprečavanje onečišćenja mora u lukama i marinama	More Zdravlje ljudi Bioraznolikost	-količina preuzetih kaljužnih voda s plovila -broj provedenih akcija čišćenja morskog okoliša
Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	- očuvanje ugroženih i rijetkih staništa te vrsta flore i faune	Bioraznolikost More Krajobraz	- površina i rasprostiranje ugroženih i rijetkih staništa - broj endemskih i ugroženih primjeraka flore i faune
Zaštita krškog tla	- sanacija lokacija onečišćenih otpadom - ublažavanje utjecaja gospodarskih djelatnosti na	Tlo Šume	- podaci o broju onečišćenih lokaliteta (ROO baza podataka) - podaci o površinama iskrčenih

	<p>kvalitetu tla</p> <p>-umanjivanje posljedica sukcesije poljoprivrednog zemljišta</p>		<p>od makije i gariga</p>
<p>Zaštita ljudskih života i imovine od posljedica klimatskih promjena</p>	<p>-Prilagodba zahvata i projekata klimatskim promjenama</p> <p>-Zaštita postojeće i planirane infrastrukture od elementarnih nepogoda</p> <p>- Zaštita od požara</p>	<p>Zdravlje ljudi</p> <p>Klima i klimatske promjene</p> <p>Zrak</p> <p>Šume</p> <p>Tlo</p> <p>Bioraznolikost</p>	<p>- broj novih projekata u koje je uključena prilagodba klimatskim promjenama</p> <p>- ROO baza podataka</p> <p>-podaci o procjeni ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara Općine</p>
<p>Očuvanje kulturnih i ambijentalnih vrijednosti</p>	<p>-očuvanje graditeljskog naslijeđa</p> <p>-očuvanje arheoloških lokaliteta</p>	<p>Kulturna baština</p> <p>Krajobraz</p>	<p>-Ugroženost graditeljske baštine</p> <p>-Ugroženost arheoloških zona</p>
<p>Očuvanje krajobraznih vrijednosti prostora</p>	<p>-Zaštita kultiviranih krajobraza</p> <p>-Zaštita obalnih područja i plaža od litoralizacije</p>	<p>Krajobraz</p> <p>Bioraznolikost</p>	<p>- podaci o broju prirodnih i uređenih plaža</p> <p>- podaci o površini pod tradicionalnih mediteranskim poljodjelskim kulturama (maslinici, vinogradi, voćnjaci)</p>

Budući da je kvaliteta života i okoliš usko povezana, te da je očuvanje okoliša i prirodnih resursa u najširem smislu najvažniji faktor u osiguravanju ljudskog zdravlja, zadaća je strateške procjene ocijeniti generalni utjecaj provedbe intervencija predviđenih Razvojnou strategijom na postojeće stanje sastavnica okoliša i prirode, u odnosu na sadašnje stanje sektora i okoliša.

Kako je prethodno navedeno, Razvojna strategija svoj smjer postizanja vizije ostvaruje putem strateškog okvira, te su za nju indikatori i pokazatelji uspješnosti utvrđeni na razini mjere, međutim nisu određene početne ni ciljne vrijednosti indikatora, odnosno isti nisu kvantitativno određeni, iz kojeg se razloga nisu mogli uzimati u obzir u procjeni. Stoga je analiza utjecaja Razvojne strategije fokusirana prvenstveno na prioritete kao najspecifičnije faktore strateškog razvojnog usmjerenja, ali uzimajući u obzir sve mjere, opise i rezultate integrirane u pojedini cilj i prioritet. Potrebno je dakle

naglasiti da iako je analitička matrica izrađena suprotstavljajući razvojne prioritete i ciljeve zaštite okoliša utvrđene strateškom studijom, ona već obuhvaća i utjecaje pojedinih mjera i strateških projekata koji već pripadaju pod analizirani prioritet, a kako je opisano u tablici Analiza utjecaja u *Prilogu 2. Strateške studije*.

Procjena vjerojatnih značajnih učinaka provedbe Razvojne strategije na okoliš provedena je u skladu s metodologijom najbolje prakse¹. Korištena metodologija opće je prihvaćena, a temelji se na identifikaciji utjecaja kroz matricu, suprotstavljajući prioritete Razvojne strategije (u redovima) ranije utvrđenim ciljevima zaštite okoliša strateške procjene (u stupcima).

Procjenom se ocjenjuju vjerojatni utjecaji provedbe Razvojne strategije na okoliš, koji se u matrici kategoriziraju s obzirom na:

- značaj utjecaja (veliki i manji pozitivan utjecaj, neutralan ili nepostojeći utjecaj, te manji i veliki negativan utjecaj)
- vremensko trajanje (kratkoročan, srednjoročan, dugoročan),
- put djelovanja utjecaja (direktan, indirektan).

Za utjecaje prioriteta koji se ne smatraju od strateške važnosti ili pak se ne smatraju značajnima, isto je u matrici naznačeno sivom bojom. U slučaju da je procijenjen značajni utjecaj prioriteta, utjecaj je dodatno opisan kao direktni/indirektni, pozitivni/negativni, te vezano za trajanje kratkoročni (1-2 godinu), srednjoročni (do kraja planskog razdoblja), te dugoročni (trajanje koje prelaze okvire planskog razdoblja).

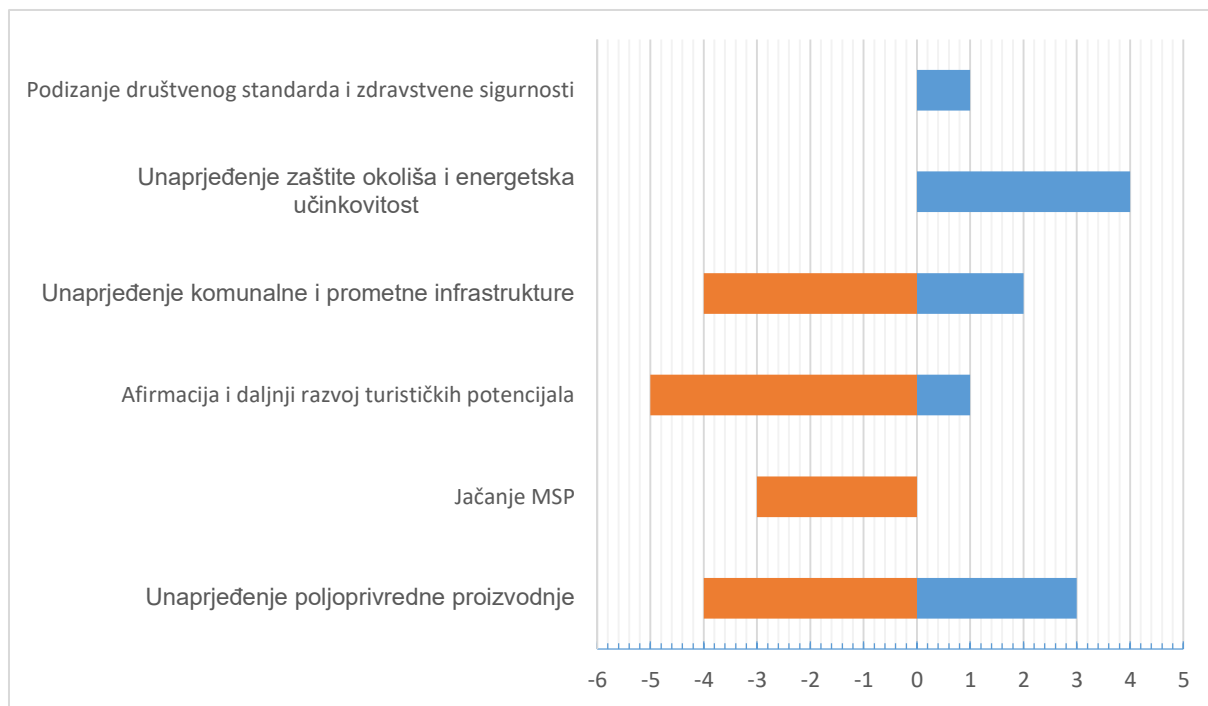
Potrebno je identificirati sve utjecaje, pozitivne i negativne, bez obzira na njihov značaj, kako bi se mogli razlučiti kumulativni utjecaji, koji bi zbirno u konačnici eventualno mogli imati značajne utjecaje. U procjeni utjecaja u obzir su se uzimali vrsta i obuhvat planiranih prioriteta zajednički, temeljem definicija i opisa svih mjera koje prioritet obuhvaća. Međuodnos (kumulativnost) utjecaja opisivana je u rezultatima analize, uglavnom za vjerojatno negativne utjecaje.

Zbog prirode strateškog dokumenta, neke je utjecaje teško predvidjeti, jer njihov utjecaj ovisi o uvjetima provedbe, te ih se ne može sa sigurnošću isključiti. Takvi utjecaji također su naznačeni u matrici i objašnjeni u rezultatima analize, za relevantne ciljeve.

Potrebno je naglasiti da je mjere koje uključuju izgradnju nove ili rekonstrukciju i adaptaciju postojeće infrastrukture potrebno razmatrati i sa stajališta usklađenosti s prostornim planovima, a u nedostatku prostorne komponente intervencije, sa stajališta utjecaja na pojedine ciljeve strateške procjene, te obveze izrade procjene utjecaja na okoliš pojedinačnog zahvata sukladno Prilozima I, II i III Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš (61/14 i 3/17) i Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/13, 78/15).

¹ United Nations Economic Commission for Europe (2012.). Resource Manual to Support Application of the Protocol on Strategic Environmental Assessment. UNITED NATIONS New York and Geneva
 The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe (2001.). International Workshop on Public Participation and Health Aspects in Strategic Environmental Assessment. Szentendre, Hungary.
 Strategic Environmental Assessment. - Practice-Orientated Training for Policy Makers, Administration Officials, Consultants and NGO Representatives
 Implementation of Directive 2001/42 on the Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment". European Commission DG Environment. Undated.
 Andreas Sommer (2005.). Strategic environmental assessment: From scoping to monitoring. Content requirements and proposals for practical work. Hallein.
 Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment, 2013.

Za jednostavnije razumijevanje utjecaja na pojedine ciljeve zaštite okoliša, izvršena je njihova kvantifikacija s obzirom na značaj koji im je dodijeljen u matrici utjecaja (*Poglavlje Error! Reference source not found., Prilog 2.*), pri čemu su pozitivnim utjecajima dodane vrijednosti 1 i 2, a negativnim – 1 i – 2. Rezultati su prikazani donjim grafikonom, te ne uključuju prioritete za koje nisu identificirani utjecaji ili su identificirani isključivo nejasni utjecaji.

Slika 1. Prikaz značaja utjecaja prioriteta Razvojne strategije na okoliš

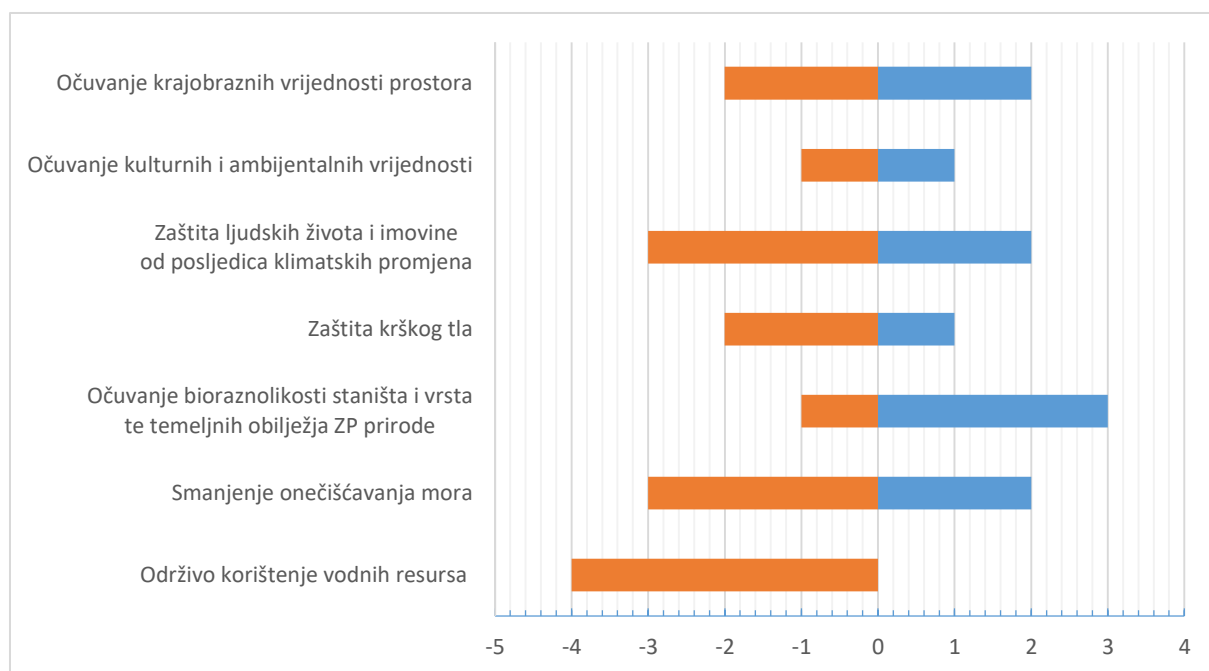
Cilj ovakve analize bio je izdvojiti prioritete i pripadajuće intervencije s negativnim učinkom. Očekivano, osim utjecaja samih infrastrukturnih zahvata, najveći negativni utjecaji mogući su od prioriteta **Afirmacije i daljnjeg razvoja turističkih potencijala**. Iako je prioritetom planirana diversifikacija turističkih proizvoda, što će u svakom slučaju imati pozitivan utjecaj zbog odmaka od proizvoda „sunca i mora“, poticanje razvoja novih smještajnih kapaciteta znači izgradnju novih objekata, povećanu potrebu za vodoopskrbom, energentima, povećanje stvaranja otpada, uglavnom sezonskog karaktera. Još veća koncentracija turista podrazumijeva i povećanje cestovnog i pomorskog prometa, što se odražava na emisije u zrak od izgaranja fosilnih goriva, koji se zbog dobre kvalitete zraka smatraju kratkotrajnima, te nisu od strateške važnosti. Veće opterećenje moguće je na kvalitetu mora i morskog okoliša od pomorskog prometa, što će posebno biti relevantno za područje luka i NP Kornati. Zbog specifičnosti prostora NP Kornati (udaljenost od obale, dominacija morskog ekosustava, veličina parka) otežani su nadzor, kontrola aktivnosti i komunikacija s posjetiteljima kao i kontrolu broja posjetitelja. Povećanje broja kupaca i nautičara negativno će utjecati i na cilj smanjenja onečišćenja mora, te može doći do uništavanja obalnih ekosustava, osobito na prirodnim plažama. Također, novi smještajni kapaciteti s posjetiteljima negativno utječu zauzimanjem novih površina te će u manjoj ili većoj mjeri, ovisno o lokaciji, biti izloženi posljedicama klimatskih promjena (npr. poplava). Veće kretanje ljudi u ljetnim, sušnim mjesecima također

povećava rizike od požara, a stvorit će i dodatne pritiske na zaštićena područja prirode, ugrožena i rijetka staništa te vrste flore i fauna osobito one vezane uz plaže, morsku obalu i more. Uređenjem plaža u pravilu se povećava broj kupača, što negativno utječe i na kvalitetu mora i morskog okoliša, a ukoliko se plaža nalazi u sklopu zaštićenog područja, nepravilnim upravljanjem može doći i do narušavanja temeljnih vrijednosti područja. Osmišljavanje turističkih proizvoda baziranih na kulturnoj baštini načelno će imati pozitivan utjecaj zbog doprinosa revalorizaciji graditeljske i arhitektonske baštine i obnovi kulturnih dobara, a pod uvjetom pažljivog planiranja takvog turističkog proizvoda u svrhu izbjegavanja devastacije pri prekomjernom i neadekvatnom korištenju. Prilikom nove izgradnje postoji mogućnost od oštećenja graditeljske baštine, a posebno arheoloških nalaza, uključujući i podmorske. Utjecaji prioriteta **Unaprjeđenja komunalne i prometne infrastrukture**, procijenjeni su uslijed zauzimanja novih površina i radova na iskopima, međutim isti su uglavnom mali i kratkotrajni. Komunalna i prometna infrastruktura podliježe nešto značajnijim posljedičnim utjecajima klimatskih promjena te je moguć nastanak štete uslijed poplava i požara. Prioritet će u svakom slučaju imati i niz pozitivnih utjecaja kroz izgradnju sustava odvodnje otpadnih voda s pročišćavanjem, čime će se znatno doprinijeti kvaliteti priobalnih voda i okolnog mora, te posljedično i morskog okoliša. Izgradnjom UPOV-a pozitivno će se utjecati na cilj smanjenja onečišćenja mora, budući da će biti omogućeno pražnjenje spremnika na plovilima, odnosno sprečavanje ispuštanja kaljužnih voda direktno u more. Smanjenje potrošnje energije uslijed obnove javne rasvjete ne smatra se značajnim na strateškoj razini, iako će predstavljati mali pozitivni utjecaj na krajobraz i egzistiranje noćnih faunističkih vrsta zbog smanjenja svjetlosnog onečišćenja. Izgradnjom nove i obnovom postojeće prometne infrastrukture namjerava se unaprijediti sustav javnog prijevoza autobusima, što će pozitivno utjecati na smanjenje korištenja osobnih vozila, odnosno emisija ispušnih plinova te smanjiti gužvu u naseljenim mjestima tijekom vrhunca turističke sezone. **Unaprjeđenjem poljoprivredne proizvodnje** najveći negativni utjecaji nastat će na cilj održivog korištenja vodnih resursa, odnosno količine potrebne vode za učinkovit razvoj poljoprivrede i stočarstva. Povećanje broja grla stoke ili širenje obrađenog poljoprivrednog zemljišta zahtijeva kontinuiranu opskrbu velikim količinama vode koja ne smije oscilirati. Općina izravno ovisi o vodoopskrbi s kopna te će se sve promjene u sustavu odražavati na opskrbu cijele Općine vodom. Međutim, pozitivni utjecaji nastat će na krajobrazne vrijednosti kroz obnavljanje kultiviranih krajobraza, kao i na staništa koja ovise o ljudskoj djelatnosti. Revitalizacijom poljoprivrede i stočarstva doći će do pozitivnih utjecaja i na očuvanje bioraznolikosti, i to u prvom redu flore, s obzirom na to da dolazi do smanjenja površine zapuštenih područja. Uzimajući u obzir slabo plodno tlo, negativni utjecaj moguć je na tlo u slučaju korištenja pesticida i herbicida kako bi se pospješio urod. U tom pogledu, s obzirom na to da se radi o propusnom krškom području s relativno plitkim tlima, moguće je procjeđivanje onečišćujućih tvari te posljedično onečišćavanje mora. S druge strane, kultiviranjem tla raskrčit će se područja pod grmolikom vegetacijom i smanjiti sukcesija zemljišta čime će se smanjiti opasnost od požara odnosno zaštititi ljudski životi i imovina od posljedica klimatskih promjena. Manji negativni utjecaji mogući su provedbom prioriteta **Jačanja MSP-a** gdje će se povećati potrebe za vodoopskrbom, svim energentima, te dolazi do povećanja stvaranja otpada. Zbog koncentracije i vrijednosti objekata i ljudi koji će boraviti u gospodarskoj zoni, u slučaju elementarnih nepogoda uzrokovanih klimatskim promjenama moguć je nastanak veće štete na objektima, uključujući povećanu opasnost od požara. Zbog veće potrošnje vode, nastajat će povećane količine otpadnih voda iz procesa koje je potrebno adekvatno zbrinuti kako bi se spriječilo nekontrolirano ispuštanje otpadnih voda u priobalno more i posljedična onečišćenja. Procjenjuje se da u slučaju formiranja novih poduzetničkih zona neće doći

do utjecaja na bioraznolikost, krajobraz i kulturnu baštinu zbog grupiranja sadržaja na lokaciji nekadašnjeg odlagališta otpada odvojenoj od naseljenog područja.

Kumulativni utjecaji

S druge strane, kumulativnost utjecaja procjenjivana je temeljem identifikacije glavnih uzroka stresa, puteva izlaganja utjecaju, kvalitativnosti i kvantitativnosti promjene, kao i sposobnosti sastavnice okoliša, odnosno cilja zaštite da odgovori na utvrđenu promjenu. Izvjesno je da je moguć nastanak kumulativnih utjecaja na lokacijama gdje dolazi do razvijanja više projekata na ograničenom području ili istovremenih faktora stresa. Grafikonom na donjoj slici (Slika 2.) prikazano je u kolikoj se mjeri vjerojatno negativni utjecaji prioriteta Razvojne strategije odnose na ciljeve zaštite okoliša i koji se od njih nalaze pod najvećim opterećenjem.

Slika 2. Kvantificirani prikaz utjecaja Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša

Iz prikaza je vidljivo da će najveći negativni kumulativni utjecaji biti na cilj **Održivog korištenja vodnih resursa**, budući da razvoj svih sektora ovisi o raspoloživim kapacitetima vodoopskrbnog sustava. S obzirom na to da je sustav javne vodoopskrbe vezan za izvore s kopna, te kao takav neovisan, te da neka područja nisu, niti imaju mogućnosti priključenja, upitno je koliko pojedinačna rješenja mogu osigurati održivi razvoj turizma, a posebno poljoprivrede i stočarstva. Prisutne klimatske promjene koje se u budućnosti mogu manifestirati značajnijim i dugotrajnijim sušama, te posljedičnim deficitima vode, zahtijevaju pažljive izračune potrošnje vode za buduće potrebe. Sve intervencije planirane Razvojnou strategijom podlijegat će utjecajima klimatskih promjena kojima samou Razvojnou strategijou nije dan dovoljni naglasak. Elementarne nepogode prijete direktnou štetou na imovini i gospodarstvu, te ugrožavaju ljudske živote iz kojeg je razloga potrebno izraditi analizu ranjivosti svih planiranih intervencija u odnosu na već utvrđenu ranjivost područja provedbe, te prilagoditi sve planove razvoja i zahvate klimatskim promjenama kako bi se ispunio cilj **Zaštite ljudskih života i imovine od posljedica klimatskih promjena**. Iako je trenutna kvaliteta mora vrlo

dobra i dobra, more i morski okoliš direktno su ugroženi razvojem turizma kroz kupališni i nautički turizam, te indirektno kroz procjeđivanje onečišćujućih tvari s kopna, te nekontroliranim ispuštanjem otpadnih voda bez prethodnog pročišćavanja iz kojeg će se razloga predložiti mjere Smanjenja onečišćavanja mora. Cilj **Zaštite krškog tla** primarno je ugrožen već zbog samih svojih karakteristika, zbog čega razvoj poljoprivrede treba temeljiti na načelima ekološke proizvodnje, dok su utjecaji izgradnje uglavnom lokalnog karaktera i kratkog trajanja. **Krajobrazne vrijednosti** ugrožava izgradnja u turističke svrhe, kao i degradacija krajobraza uslijed razvoja turizma, odnosno izgradnjom komunalne i prometne infrastrukture. Pozitivni su utjecaji međutim na kultivirane krajobraze uslijed intenzivnije poljoprivrede, odnosno krčenja površina i obrađivanja tla i ispaše. Negativni utjecaji na Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja zaštićenih područja prirode uglavnom su procijenjeni iz povećanih pritisaka na zaštićena područja, kako kopnena tako i morska zbog turizma, a u slučaju neprovođenja Plana upravljanja zaštićenim područjima te sukladno prihvatnim kapacitetima. Najmanji su utjecaji na cilj **Očuvanja kulturnih i ambijentalnih vrijednosti**, i to uglavnom zbog razvoja infrastrukture i izgradnje, dok u ovom slučaju razvoj turizma temeljenog na kulturnoj baštini može značajno pozitivno utjecati uslijed revalorizacije, odnosno obnove i korištenja samih građevina i lokaliteta. Osim negativnih, postoji niz pozitivnih utjecaja na ciljeve zaštite okoliša strateške studije, osmišljenih za provedbu kroz prioritet unaprjeđenja zaštite okoliša i energetske učinkovitosti.

Potrebno je naglasiti da osim kumulativnog djelovanja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša strateške studije, odnosno pripadajuće sastavnice okoliša, na iste izravno i neizravno djeluju i intervencije razvojnih dokumenata susjednih općina, posebno Općine Tisno, iz kojeg razloga je potrebno planirati razvoj Općine u dogovoru s Općinom Tisno, u svrhu stvaranja sinergije na područjima od zajedničkog interesa, odnosno jednostavnijeg ostvarivanja konkurentnosti na tržištu, te izbjegavanjem kompetitivnosti s mogućim gospodarskim gubicima.

6.1 Prekogranični utjecaji

Uzimajući u obzir tipologiju pojedinih zahvata, kao o općenito lokalni doseg aktivnosti predviđenih Razvojnou strategijom, provedbom mjera, prioriteta i posljedičnim ispunjenjem ciljeva iste, ne očekuju se mogući utjecaji na okoliš preko državnih granica.

7. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA

Mjere zaštite okoliša određene su na temelju identificiranih negativnih kumulativnih utjecaja, te su osmišljene kako bi se ti negativni utjecaji izbjegli ili smanjili na najmanju moguću mjeru. Osim mjera vezanih za identificirane negativne utjecaje, predlažu se i smjernice zaštite okoliša i smjernice za doradu Razvojne strategije kao odgovor na uočene prilike za poboljšanje stanja okoliša i povećanja održivosti samog dokumenta.

Budući da kumulativne utjecaje, s obzirom na prirodu dokumenta nije bilo moguće kvantificirati i sa sigurnošću odrediti njihov značaj, primijenilo se pravilo predostrožnosti, te su mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja njene provedbe određene za sve ciljeve zaštite okoliša, za koje je u prethodnom poglavlju utvrđena vjerojatnost kumulativnih utjecaja.

Neovisno o mjerama i smjernicama određenima strateškom procjenom, potrebno je naglasiti da je za pojedine programske dokumente nižeg reda ili zahvate potrebno provesti odgovarajuće postupke sukladno Uredbi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (64/08 i 3/17) i Uredbi o ekološkoj mreži (NN 124/13 i 105/15). Također, potrebno je uzeti u obzir da zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže na području Općine upravljaju Javna ustanova Nacionalni park Kornati, odnosno Javna ustanova Priroda Šibensko-kninske županije, iz kojeg je razloga bilo kakve intervencije predložene na navedenim područjima potrebno rješavati u suradnji između Općine i odnosne Javne ustanove.

Tablica 4. Mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja provedbe Razvojne strategije

Br.	Ciljevi	Prijedlog mjera
1.	Održivo korištenje vodnih resursa	<ul style="list-style-type: none"> - poticanje gospodarskih subjekata na smanjenje iskorištavanja vode i na investiranje u postupke štednje pitke vode, odnosno ponovno korištenje otpadnih voda i oborinskih voda - izraditi proračune planirane potrošnje vode te osigurati potrebne vodospreme, u svrhu osiguranja stabilne vodoopskrbe za potrebe planiranog poljoprivrednog i stočarskog razvoja - instalacija desalinizatora morske vode kako bi se osigurale dodatne količine vode
2.	Smanjenje onečišćavanja mora	<ul style="list-style-type: none"> - osigurati preuzimanje kaljužnih voda s plovila u lukama i marinama - planirati akcije čišćenja morskog okoliša, te redovito skupljanje plivajućeg otpada u lukama i marinama
3.	Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode	<ul style="list-style-type: none"> - poticati komunalno održavanje postojećih umjesto uređenja prirodnih plaža - prije izdavanja koncesijskih odobrenja za plaže, odrediti stupanj kopnene i morske biološke raznolikosti i nosivi

Br.	Ciljevi	Prijedlog mjera
		kapacitet plaža - kontroliranje broja turista na zaštićenim područjima (npr. ograničavanjem prodaje karata ili veličine grupnih posjeta) do donošenja plana upravljanja posjetiteljima
4.	Zaštita krškog tla	- povećati nadzor nad prikupljanjem i dostavom podataka o otpadu, posebno opasnom otpadu - poticanje edukacije poljoprivrednika koji koriste poljoprivredna zemljišta za (ekološku) proizvodnju o Načelima dobre poljoprivredne prakse
5.	Zaštita ljudskih života i imovine od posljedica klimatskih promjena	- prilikom formiranja zona uključiti mjere zaštite od klimatskih promjena, odnosno pri odabiru izbjegavati zone unutar poplavnih područja, a na razini projekta uključiti ocjenu ranjivosti i osjetljivosti na klimatske promjene, uz primjenu odgovarajućih mjera - provoditi investicije u svrhu zaštite od šumskih požara - u prostorno planske dokumente uključiti odredbe vezane za smanjivanje utjecaja klimatskih promjena na planirane zahvate, koje će se temeljiti na izrađenoj procjeni ugroženosti stanovništva i materijalne imovine od elementarnih nepogoda i katastrofa - uključivati mjere prilagodbe klimatskim promjenama u sve buduće infrastrukturne projekte
6.	Očuvanje kulturnih i ambijentalnih vrijednosti	- projekte turističkog razvoja planirati integracijom i povezivanjem više turističkih proizvoda na jednom području (cikloturizam razvijati uz kulturni turizam) u svrhu revitalizacije postojeće kulturne baštine - razvojne projekte planirati uzimajući u obzir trenutnu i buduću namjenu te korištenje kulturne baštine na predmetnom području - prioritzirati unaprijeđena prometna rješenja i regulaciju umjesto povećanja parkirališnih mjesta u naseljenim središtima i u blizini turističkih atrakcija
7.	Očuvanje krajobraznih vrijednosti prostora	- u sklopu budućih prostorno-planskih dokumenata izraditi cjelovito urbanističko rješenje koje uključuje krajobrazno uređenje i analize vizualne izloženosti planiranih građevina - prostorno-planskim odredbama spriječiti nekontrolirano širenje vikend gradnje

Br.	Ciljevi	Prijedlog mjera
		- poticanje tradicionalne poljoprivredne kulture u svrhu očuvanja kultiviranih krajobraza

Osim mjera vezanih za identificirane negativne utjecaje, predlažu se i smjernice zaštite okoliša i smjernice za doradu Razvojne strategije kao odgovor na uočene prilike za poboljšanje stanja okoliša i povećanja održivosti samog dokumenta.

Tablica 5. Smjernice za poboljšanje stanja okoliša

Br.	Ciljevi Uloga Razvojne strategije
1.	- projekte turističkog razvoja planirati sukladno planu ulaganja u komunalnu infrastrukturu, posebno sustave vodoopskrbe i odvodnje
2.	- u svrhu boljeg razvoja sustava javnog prijevoza, poticati uključivanje organiziranog autobusnog prijevoza do turističkih odredišta u sklopu planiranih turističkih proizvoda (kulturnih lokaliteta, OPG-a i sl.)
3.	-preuzeti indikatore ciljeva strateške studije u indikatore mjera Razvojne strategije
4.	-obraditi problem morskog otpada i formirati mjere sprečavanja onečišćenja mora
5.	-obraditi problem klimatskih promjena i provesti mjere prilagodbe klimatskim promjenama kroz sve ciljeve, prioritete i mjere
6.	-planirati razvoj Općine u dogovoru s Općinom Tisno, u svrhu stvaranja sinergije na područjima od zajedničkog interesa, odnosno jednostavnijeg ostvarivanja konkurentnosti na tržištu, te izbjegavanjem kompetitivnosti s mogućim gospodarskim gubicima
7.	-korigirati broj i sadržaj indikatora i pokazatelja uspješnosti kako bi odražavali stvarni sadržaj cilja/prioriteta/mjere
8.	-definirati početne i ciljne vrijednosti pokazatelja, neovisno o razini za koju se isti definiraju

8. MJERE PRAĆENJA OKOLIŠA

Praćenje stvarnih utjecaja provedbe Razvojne strategije ima za cilj provjeriti da li se njenom provedbom postižu zadani ciljevi, zatim identificirati negativne utjecaje provedbe (predviđene i nepredviđene), te kako bi se osiguralo da se mjere zaštite okoliša predložene strateškom procjenom provode.

U svrhu izbjegavanja umnožavanja programa praćenja u odnosu na slične pokazatelje, stvaranja neplaniranih troškova, kao i činjenicom da strateškom procjenom nisu otkrivene mjere praćenja stanja okoliša izvan već uspostavljenih sustava, ne predlažu se nove mjere praćenja stanja okoliša.

9. ZAKLJUČAK

Razvojna strategija sadrži multisektorski strateški okvir kojim se planira razvoj područja kao cjeline unutar jasno definiranog vremenskog razdoblja. Strateški ciljevi su definirani po načelima za uspostavu ciljeva prema kojima su ciljevi specifični, mjerljivi, ostvarivi, relevantni i vremenski određeni. Strateški se okvir prvenstveno temelji na definiranim razvojnim potrebama i mogućnostima Općine, a koji su pak utvrđeni analizom stanja, koja ukazuje na gospodarske, ekološke, demografske i socijalne izazove kojima se područje općine suočava, SWOT analizi, analizi ključnih pritisaka i pokretača. Konačno, za definirane očekivane rezultate uključuje se sustav relevantnih pokazatelja, kojima se prati provedba Razvojne strategije.

Za postizanje tri strateška cilja, provodit će se 27 mjera unutar 7 prioriteta, dok će se praćenje uspjeha provođenja osigurati na razini svake pojedine mjere putem indikatora i pokazatelja uspješnosti. Konačno, Razvojna strategija objedinjuje bazu od 55 projekata koji će se provoditi na prostoru Općine, a koji se nalaze u različitim fazama izrade, od projektne ideje do ishođenja potrebnih dozvola.

Strateškom procjenom izvršena je analiza postojećeg stanja okoliša i svih prisutnih sektorskih pritisaka, temeljem koje su utvrđeni ključni problemi okoliša od važnosti za provođenje Razvojne strategije. Dodatno su obrađeni i socio-demografski podaci, kako bi se dobio bolji uvid u demografske trendove u Općini, odnosno ljudski potencijali za provođenje Razvojne strategije. Kao pomoćni alat u sagledavanju doprinosa Razvojne strategije zaštiti okoliša, izvršena je procjena mogućeg razvoja okoliša bez provedbe Razvojne strategije. Rezultati takve analize temelje se na ustanovljenim trendovima razvoja stanja pojedinih sastavnica okoliša tijekom dužeg vremenskog razdoblja, te stručnoj procjeni potencijalnih efekata u izostanku provođenja Razvojne strategije.

Iako je područje Općine ograničeno, kategorizacijom projekata iz baze projekata dobiven je rezultat da je čak 50% intervencija planirano u sektoru turizma, čime se područje najznačajnijeg utjecaja Razvojne strategije mogao identificirati kao već turistički eksploatirani prostori, odnosno naselje Murter, te zaštićeno područje Nacionalnog parka. Budući da je Nacionalni park u tome smislu glavni resurs za privlačenje turista i posjetitelja, čak i sa šireg područja koje uključuje i Šibensko-kninsku i Zadarsku županiju, osim utjecaja samih intervencija na području Nacionalnog parka, očekuju se i veći indirektni utjecaji povećanog broja posjetitelja koji će odsjedati na preostalom području Općine.

Postojeći okolišni problemi izvedeni su iz analize početnog stanja okoliša, a na temelju trendova i prisutnih pritisaka na okoliš. Posebna je pažanja pridana analizi utjecaja klimatskih promjena na području Općine, odnosno ranjivosti područja na klimatske promjene, te ugroženosti od požara i

podizanja razine mora. Posljedice klimatskih promjena i njima izazvanim problemima razvidne su u gotovo svim sastavnicama okoliša, kao direktni utjecaj poput poplava, ili pak kao indirektna posljedice mogućih suša poput požara. Identificirani su i problemi utjecaja sektora turizma poput morskog otpada, ispuštanja kaljužnih voda s plovila, ugroženost zaštićenih područja od prekoračenja prihvatnih kapaciteta i sl.

U svrhu utvrđivanja ciljeva zaštite okoliša strateške studije, analizirani su ciljevi zaštite okoliša preuzetih po potpisivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, odnosa s drugim strategijama, planovima i programima, kao i utvrđenih okolišnih problema. Utvrđeni ciljevi zaštite okoliša strateške studije ovu za testiranje učinaka Razvojne strategije na okoliš, tj. analizom se promatra da li ciljevi Razvojne strategije doprinose postizanju odabranih ciljeva zaštite okoliša ili ne. Utvrđeno je ukupno 7 ciljeva, redom: Održivo korištenje vodnih resursa, Sprečavanje onečišćenja mora, Očuvanje bioraznolikosti staništa i vrsta te temeljnih obilježja ZP prirode, Zaštita krškog tla, Zaštita ljudskih života i imovine od posljedica klimatskih promjena, Očuvanje kulturnih i ambijentalnih vrijednosti, te Očuvanje krajobraznih vrijednosti prostora, a koji ukupno obuhvaćaju sve sastavnice okoliša.

U sklopu strateške studije razmatrali su se i utjecaji različitih pristupa ostvarivanja ciljeva Razvojne strategije, točnije prioritizacijom investicija u određene sektore, pri čemu su se analizirale tri varijante. Varijante su uključivale dominantni razvoj turizma, poljoprivrede, odnosno koordiniranog razvoja sukladno načelima održivog razvoja. Načela triju varijanti preliminarno su testirane naspram određenih ciljeva zaštite okoliša, čime se dobio uvid u razlike u posljedicama po okoliš koje bi provedba svake od njih ostavila. Budući da svaki projekt treba optimizirati okolišne, ekonomske i društvene interese, te smanjiti negativne posljedice provedbe, smatra se da će osim uvažavanja sva tri stupa održivog razvoja, u Varijanti 3 biti moguće svesti negativne utjecaje na najmanju mjeru od sve tri varijante, kao i da je financijski najodrživija, iz kojeg je razloga ista odabrana na daljnje razmatranje.

Najznačajniji utjecaji na okoliš procijenjeni su od prioriteta Afirmacije i daljnjeg razvoja turističkih potencijala te unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje, posebice zbog povećanih potreba za vodoopskrbom, te zbog pritiska na more i zaštićena područja prirode. Ocijenjeno je da u sklopu Razvojne strategije nije dostatno obrađen problem klimatskih promjena, a koje prijete direktnom štetom na imovini i gospodarstvu, te ugrožavaju ljudske živote iz kojeg je razloga potrebno izraditi analizu ranjivosti svih planiranih intervencija u odnosu na već utvrđenu ranjivost područja provedbe, te prilagoditi sve planove razvoja i zahvate klimatskim promjenama. Najveći kumulativni utjecaj također je ocijenjen na cilj Održivog korištenja vodnih resursa, budući da razvoj svih sektora ovisi o raspoloživim kapacitetima vodoopskrbnog sustava. S obzirom na to da je sustav javne vodoopskrbe vezan za izvore s kopna, te kao takav neovisan, te da neka područja nisu, niti imaju mogućnosti priključenja, upitno je koliko pojedinačna rješenja mogu osigurati održivi razvoj turizma, a posebno poljoprivrede i stočarstva. Neupitno je i da će Razvojna strategija pozitivno doprinijeti okolišu, konkretno kroz kultiviranje površina u svrhu poljoprivrede, ako u skladu s ekološkim načelima, planirane sustave odvodnje s pročišćavanjem, kao i direktne mjere zaštite okoliša i povećanja energetske učinkovitosti.

Prepoznato je da osim kumulativnog djelovanja provedbe Razvojne strategije na ciljeve zaštite okoliša strateške studije, odnosno pripadajuće sastavnice okoliša, na iste izravno i neizravno djeluju i intervencije razvojnih dokumenata susjednih općina, posebno Općine Tisno, iz kojeg razloga je

potrebno planirati razvoj Općine u dogovoru s Općinom Tisno, u svrhu stvaranja sinergije na područjima od zajedničkog interesa, odnosno jednostavnijeg ostvarivanja konkurentnosti na tržištu, te izbjegavanjem kompetitivnosti s mogućim gospodarskim gubicima.

Temeljem procijenjenih značajnih negativnih i kumulativnih utjecaja osmišljene su mjere zaštite okoliša kako bi se ti negativni utjecaji izbjegli ili smanjili na najmanju moguću mjeru. Osim mjera vezanih za identificirane negativne utjecaje, predložene su i smjernice zaštite okoliša i smjernice za doradu Razvojne strategije kao odgovor na uočene prilike za poboljšanje stanja okoliša i povećanja održivosti samog dokumenta. Mjere i smjernice određene strateškom procjenom mogu predstavljati i kriterije/ograničenja za niže dokumente kojima se planiraju strateške aktivnosti i projekti, uključujući i „pravila“ za provođenje, odnosno uvjete kojih se treba pridržavati pri izradi PUO određenih projekata.

Neovisno o mjerama i smjernicama određenima strateškom procjenom, potrebno je naglasiti da je za pojedine programske dokumente nižeg reda ili zahvate potrebno provesti odgovarajuće postupke sukladno Uredbi o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (64/08 i 3/17) i Uredbi o ekološkoj mreži (NN 124/13 i 105/15). Također, potrebno je uzeti u obzir da zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže na području Općine upravljaju Javna ustanova Nacionalni park Kornati, odnosno Javna ustanova Priroda Šibensko-kninske županije, iz kojeg je razloga bilo kakve intervencije predložene na navedenim područjima potrebno rješavati u suradnji između Općine i odnosne Javne ustanove.

U svrhu izbjegavanja umnožavanja programa praćenja u odnosu na već postojeće ili slične pokazatelje, stvaranja neplaniranih troškova, kao i činjenicom da strateškom procjenom nisu otkrivene nove mjere praćenja stanja okoliša, ne predlaže se praćenje izvan već uspostavljenih sustava.